

Allt väl i välfärdsstaten? Lyckoforskningen och krispolitiken

Arbetarrörelsens forskarnätverk
Runö, 14-15 maj 2013

Carl Marklund
Södertörns högskola

Inledning

- Väststånd och hälsa ökar för flertalet, samtidigt som stress och mental ohälsa ökar för allt större grupper (Välfärdsstatens paradox)
- Allt större intresse för lycka, tillfredsställelse och den tredje folkhälsorevolutionen (WHO:s utvidgade hälsobegrepp)
- Ökad insikt i hur objektivt välbefinnande (OBW) och subjektivt välbefinnande förutsätter varandra (Lyckoforskningens återkomst)
- **Forskningsfråga: Allt väl i välfärdsstaten?**

Att mäta lycka, välfärd och välbefinnande...

Indexeringar (vilka väger samman OWB och SWB)

- Gross National Happiness (GNH)
- Satisfaction with Life Index (SLI)
- Human Development Index (Inequality-adjusted HDI)
- Social Progress Index
- Happy Planet Index

Intervjuundersökningar

- Gallup World Poll (GWP)
- European Values Survey (EVS)
- European Social Survey (ESS)

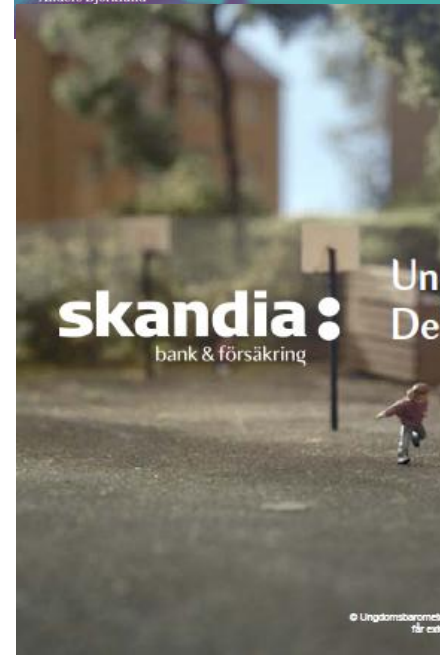
Övriga

- OECD Better Life Index
- European Commission, Social Investment Package

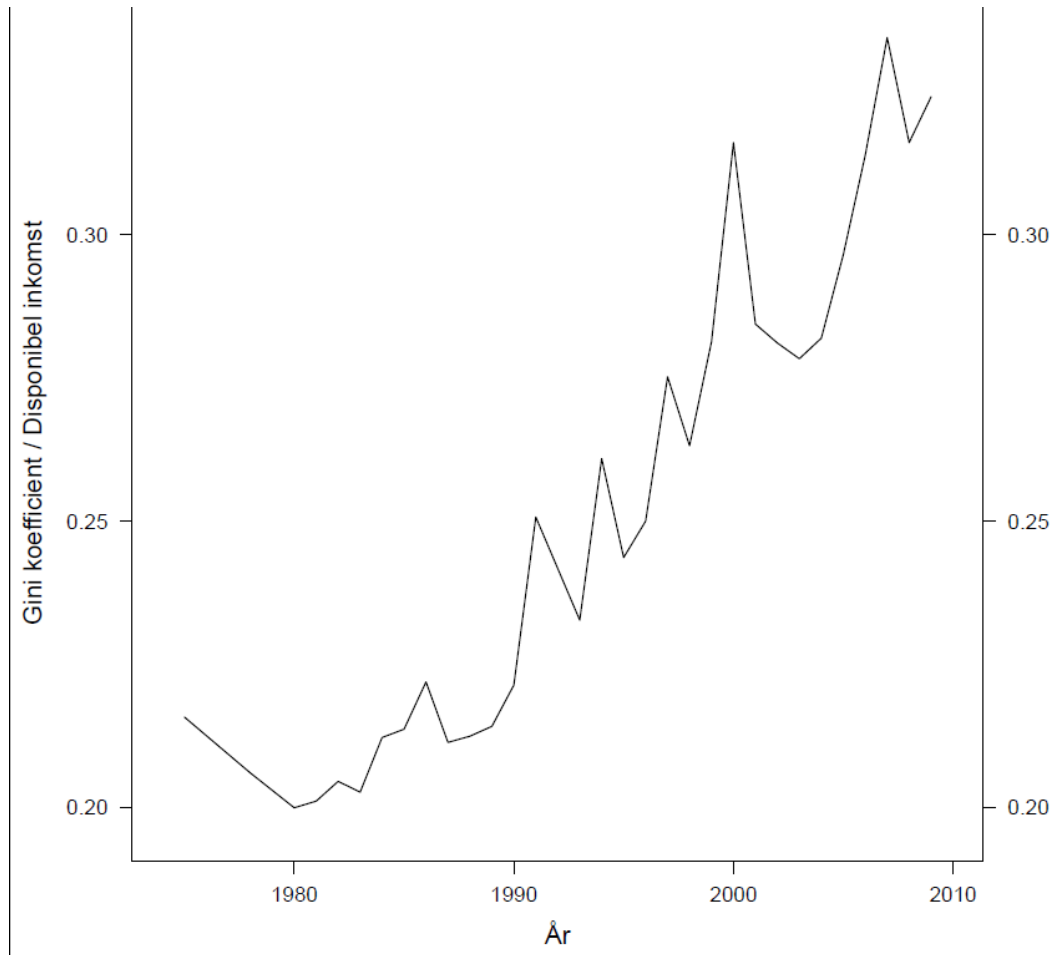
Nordiska länder ligger väl till, kanske en nystart för välfärdspolitik...

...men också stigande ojämlikhet

- Ojämn inkomstfördelning
- Arbetslöshet
- Sjukdom
- Stress
- Mental/psykisk ohälsa
- Diskriminering (etnicitet, kön, klass, ålder, ekonomi)
- Olika livschanser kan illustreras med olika indikatorer, t.ex. arbetslöshet, förtidspensioneringar, sjukpenningtal, utförsäkringar
- Några exempel på rapporter och parametrar...

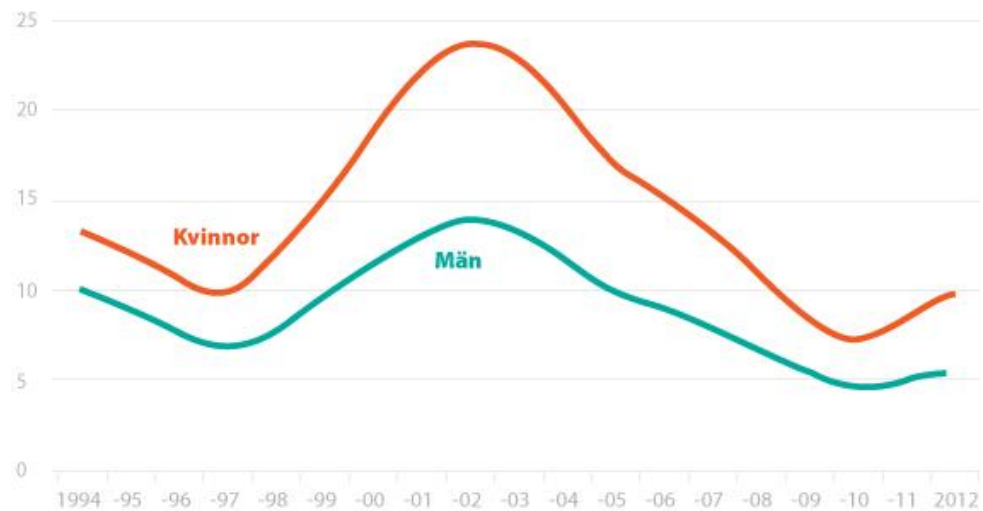

Inkomstfördelningen 1980-2010 (Gini)

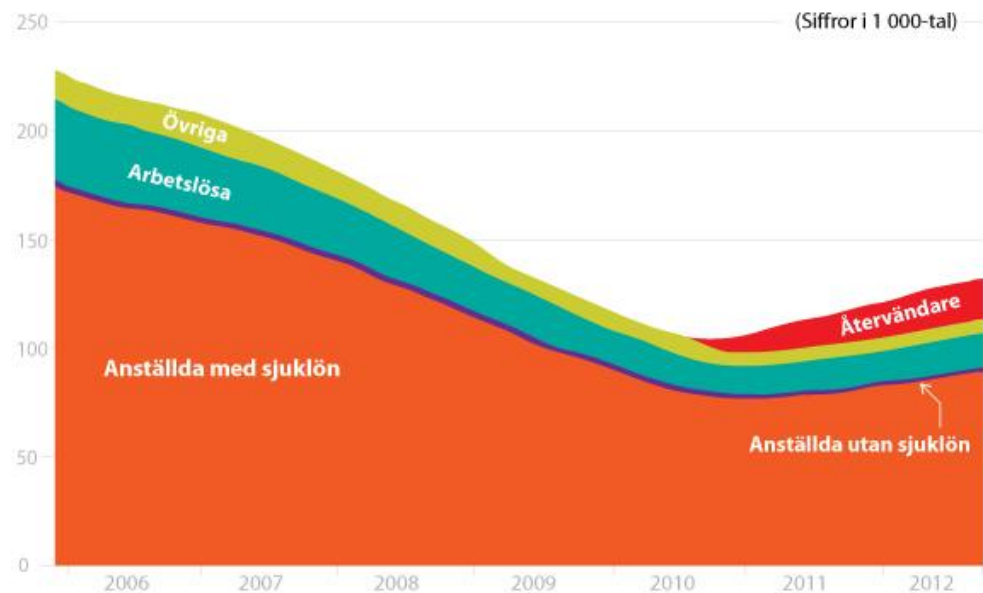

Källa: Anders Björklund & Markus Jäntti, SNS Välfärdsrapport 2011. Inkomstfördelningen i Sverige (2011).

Sjukpenningtalet* 1994-2012

Pågående sjukfall 2005-2012

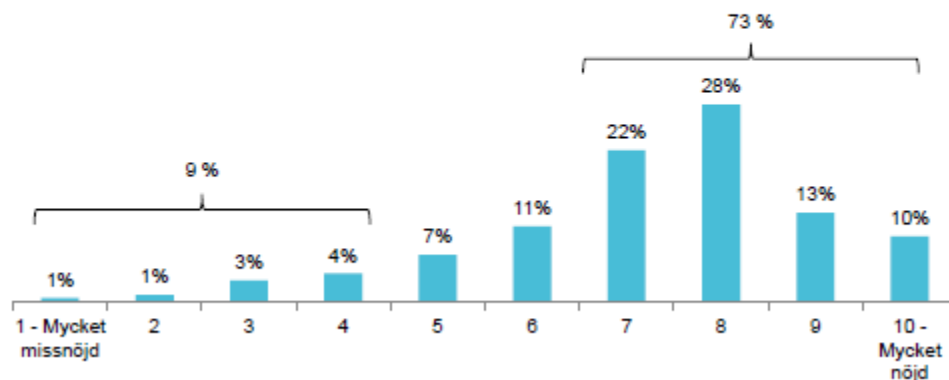
Källa: Försäkringskassan, Uppföljning av sjukförsäkringens utveckling
Delredovisning 1 av regeringsuppdrag år 2013

Tabell 2 Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?

	2001	2008	2009	2010	2011
Mycket nöjd	31,5%	33,7%	35,8%	35,6%	36,9%
Ganska nöjd	59,6%	57,8%	56,5%	57,2%	56,2%
Inte särskilt nöjd	7,7%	6,9%	6,6%	6,1%	6%
Inte alls nöjd	1,2%	1,5%	1,0%	1,1%	0,9%
Total	100%	100%	100%	100%	100%
Antal svarande	3491	3169	4822	4889	3060

Källa: Riks-SOM-undersökningen 2001, 2008, 2009, 2010 & 2011 (andelarna gäller de som svarat på frågan)

Ungefär tre av fyra ungdomar är nöjda med tillvaron.
Cirka en av tio är missnöjda.

Källa: Ungdomsbarometern 2013

Rapporterna och parametrarna är visserligen inte entydiga, men...

- Hur kan t.ex. både mental ohälsa och SWB stiga samtidigt? Räknefel, paradox eller begynnande institutionaliserad ojämlikhet?
- Politiska och sociala konsekvenser av det nyvaknade intresset för lycka i tider av kris?
- Vad är konsekvenserna för de grupper vars SWB minst troligt skulle förbättras av ökad konkurrens och hårdare krav?

Istället för att se sig blind på denna statistik har vi frågat oss vad det ökade intresset för välbefinnande och lycka kan innebära för de grupper och individer som redan i dagsläget kan antas uppleva de största svårigheterna att förverkliga sina drömmar.

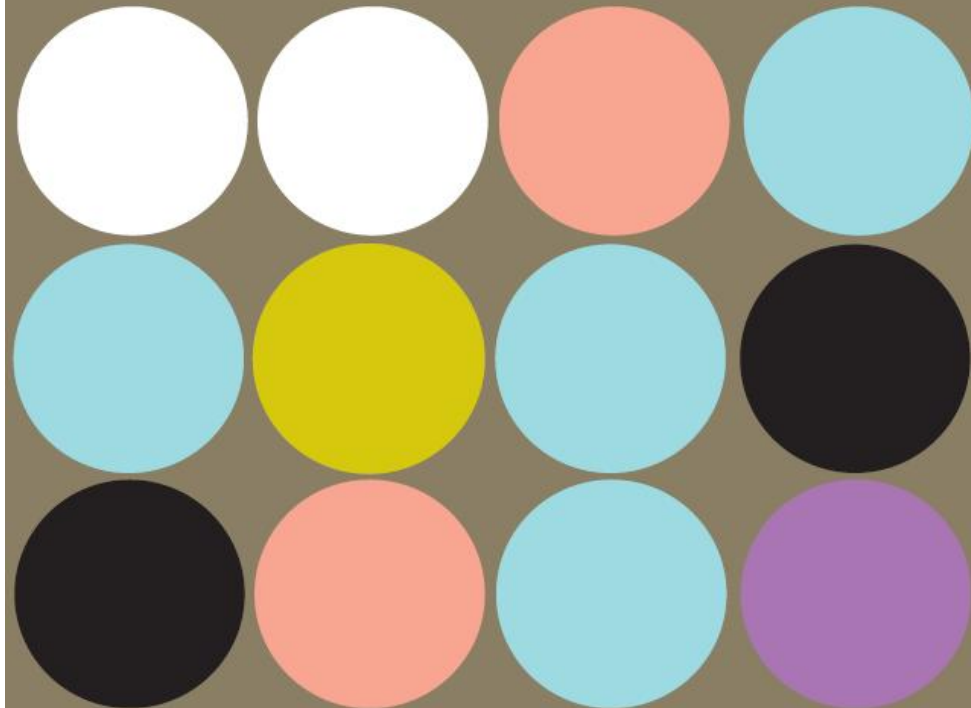
Resultatet

- Workshop i Helsingfors i oktober 2011
- Antologi med utvalda bidrag publiceras i juni 2013
- Tre teman: Utanförskap, mental ohälsa och medikalisering
- Inte ett bidrag till eller kritik av själva lyckoforskningen (“vad gör människor lyckliga?”) utan en fråga om varför lyckoforskningen kommit tillbaka just nu och hur den kan komma att påverka välfärden och välfärdspolitiken

All well in the welfare state?

Welfare, well-being and the politics of happiness

EDITED BY CARL MARKLUND

Contents

7 Preface

BENT GREVE

12 Introduction

CARL MARKLUND

26 Social inequalities in health and well-being

– A review of research and the case of Israel

VARDA SOSKOLNE

55 Happy without reason?

Mental illness and the ‘right’ to happiness in Sweden

KATARINA PIUVA

82 Who needs mental health services?

Mental health care planning and the image of the service user
in Finland

ANNA ALANKO & CARL MARKLUND

103 Happy without money of their own?

On the reasons for teenagers’ participation in paid work

– The case of Iceland

MARGRÉT EINARSDÓTTIR

135 Somewhere over the high seas there is a land of my dreams

– Happiness and life satisfaction among immigrants in Europe

OLLI KANGAS

168 Public health and solidarity

– How to succeed in the population-based prevention
of alcohol problems

PEKKA SULKUNEN & TRYGVE UGLAND

206 The return of happiness – the end of utopia?

Rankings of subjective well-being and the politics of happiness

CARL MARKLUND

List of Contributors

Resultat

- Det nya intresset för subjektivt välbefinnande är å ena sidan “progressivt” och kan stödja en mer ambitiös och inkluderande välfärdspolitik
- Det kan å andra sidan stödja en nyliberal och/eller nykonservativ argumentation i tider av såväl ekonomisk som social kris (två-tredjedelssamhälle)
- Uttolkningen av denna spänning beror mycket på förhållandet mellan OBW och SWB i lyckoforskningen och dess eventuella politiska konsekvenser...
- “Set point theory” eller
- “New frontier for the welfare state”
- Dessa olika perspektiv i lyckoforskningen gör att lyckans återkomst i välfärdspolitiken kan bli en stöttesten i framtida politisk debatt...

Lyckopolitik – igen?

- I praktiken finns det dock en tydlig risk att ökad medikalisering och psykologisering får kompensera de negativa sociala konsekvenserna av ekonomisk-sociala förändringar och politiska reformer
- Detta kan i sin tur medföra ökat tryck på den redan hårt ansträngda vården och socialtjänsten utan att lösa de underliggande orsakerna till ökad stress och ohälsa
- Samtidigt kan detta användas för att påvisa hur den arbetande majoriteten “har det bra men också är utsatt” varigenom stödet för en offentligt finansierad välfärdspolitik och en utjämningsinriktad skattepolitik kan ytterligare förväntas minska (exempel från Sarkozy och Cameron)
- **Lyckopolitik – igen? Ett nytändning att hoppas på eller ett skenmål att undvika?**